

Eksperimentaalne uuring müra mõjust pelaagilistele kaladele Eesti rannikumeres

1632

TARTU ÜLIKOOL

Eesti mereinstituut

1632

TARTU ÜLIKOOL

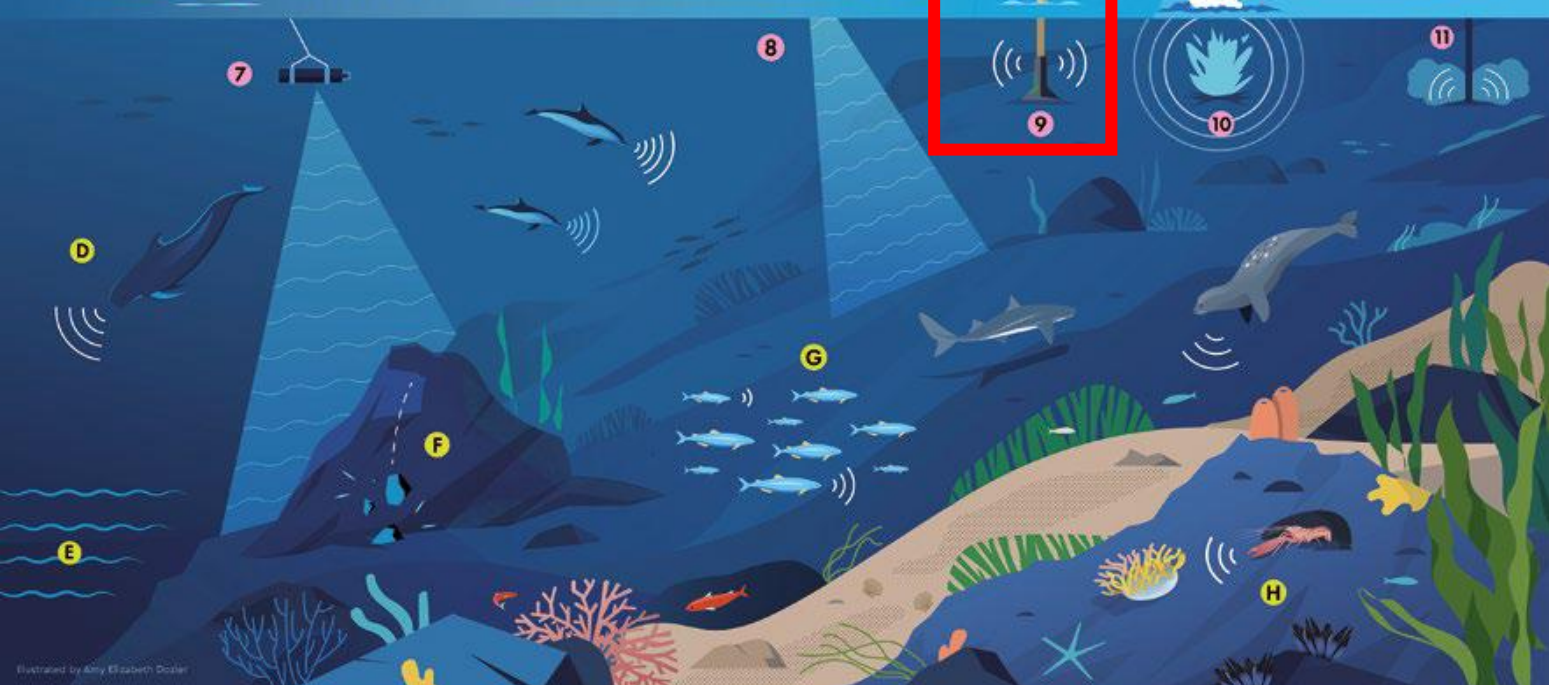
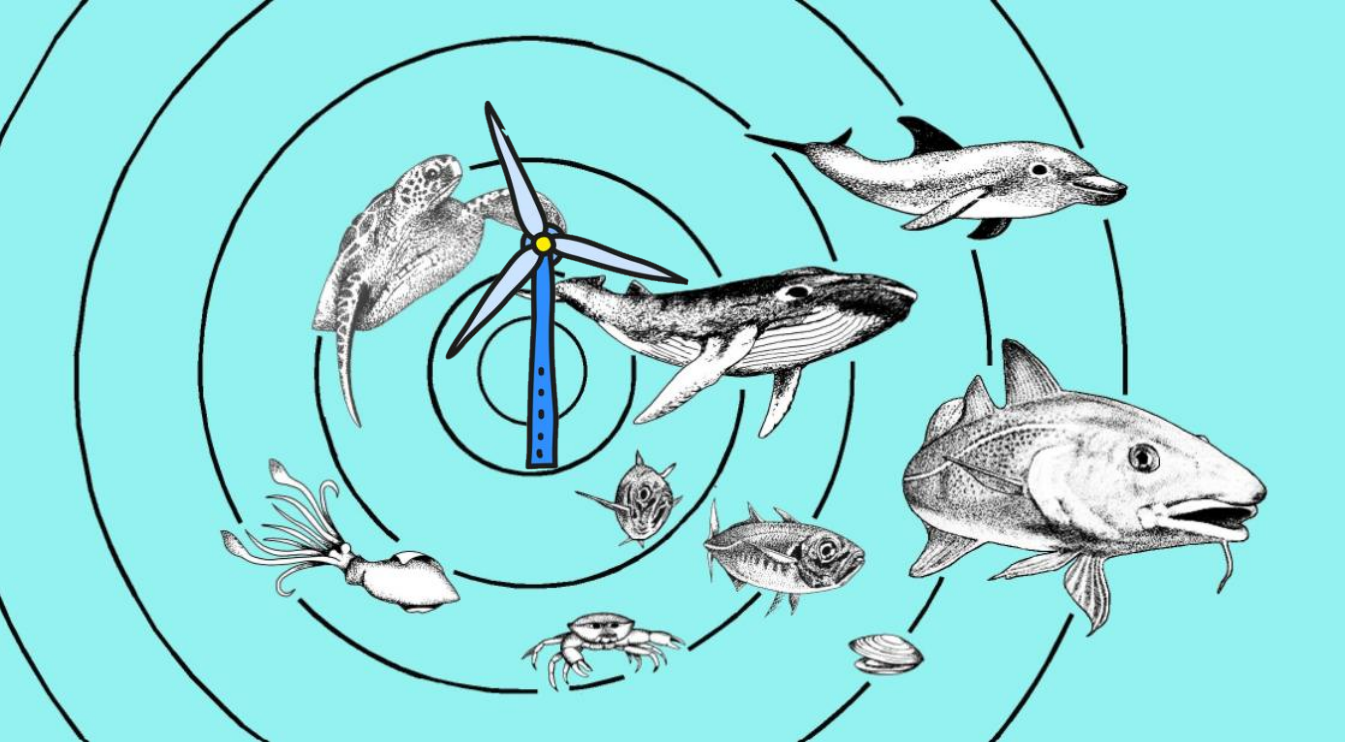
keemia instituut

**TAL
TECH**

Mehis Rohtla, Aleksander Klauson, Elor Sepp, Roland Svirgsden, Mirko Mustonen, Kirke Paris, Rait Kanarbik, Ants Kaasik jt.

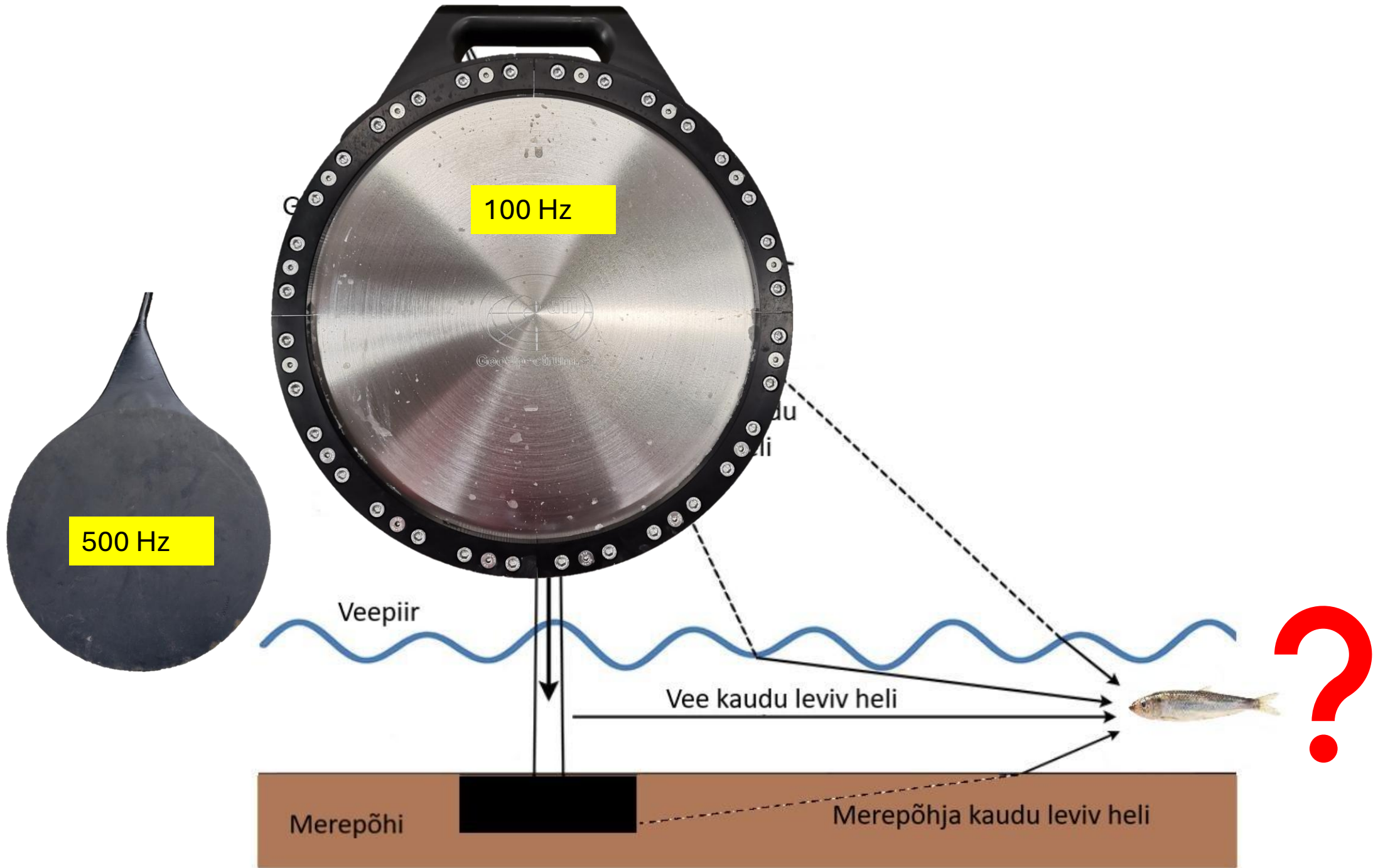
Taust ja sissejuhatus

- Taust: Eesti merealadele planeeritakse mitmeid avamere tuuleparke

Taust ja sissejuhatus

- Taust: Eesti merealadele planeeritakse mitmeid avamere tuuleparke
- Uuringu eesmärk: selgitada välja kas ja kuidas võiks avamere tuulikute töömüra jäljendav müra mõjutada räime käitumist

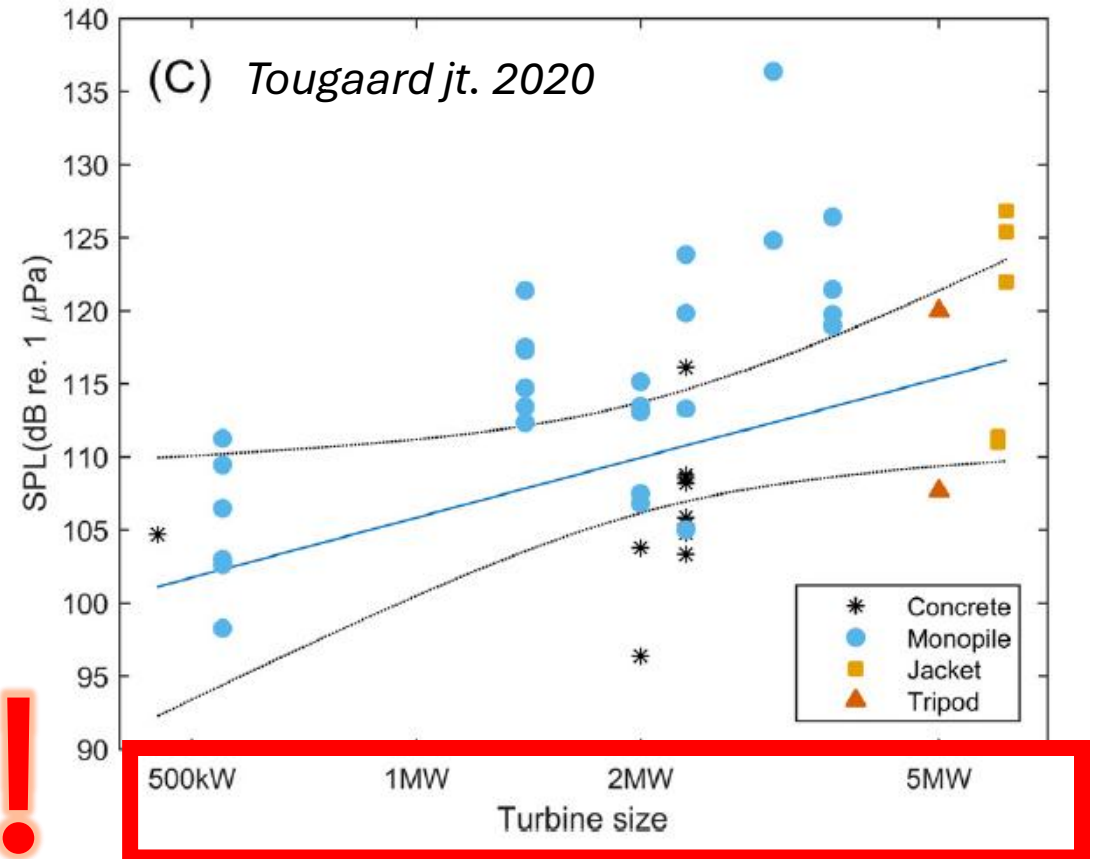
Taust ja sissejuhatus

- Taust: Eesti merealadele planeeritakse mitmeid avamere tuuleparke
- Uuringu eesmärk: selgitada välja kas ja kuidas võiks avamere tuulikute töömüra jälgendav müra mõjutada räime käitumist
- Rahastaja: Keskkonnaministeerium/Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
- Koostööpartnerid: TTÜ akustikud, TÜ keemikud
- Periood: 01.03.2022-31.12.2025

Mis on teada avamere tuulikute veealusest mürast?

- Kitsaribaline madalsageduslik heli
- Dominantsed sagedused ja helirõhud teada

Teadaolev sagedusspekter 14-400 Hz
(domineeriva sageduse järgi)

Aga meie ju tahame teada millist müra tuleviku 15-20 MW tuulikud teevad...

V236-15.0 MW™

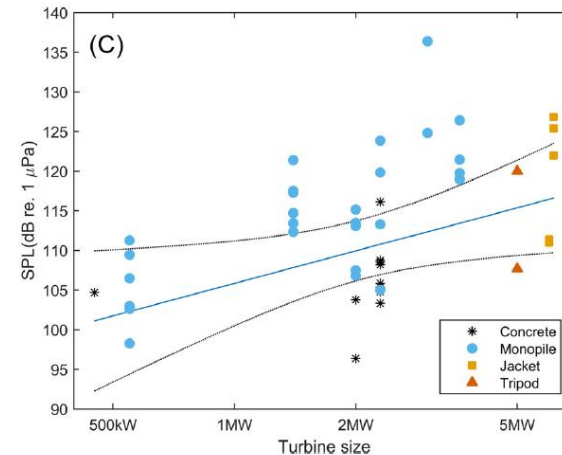
Aga meie ju tahame teada millist müra tuleviku 15-20 MW tuulikud teevad...

- Sagedus – tõenäoliselt domineerivad jätkuvalt madalamad sagedused (st < 500 Hz)
- Helirõhk - empiirika

Wind. It means the world to us.™

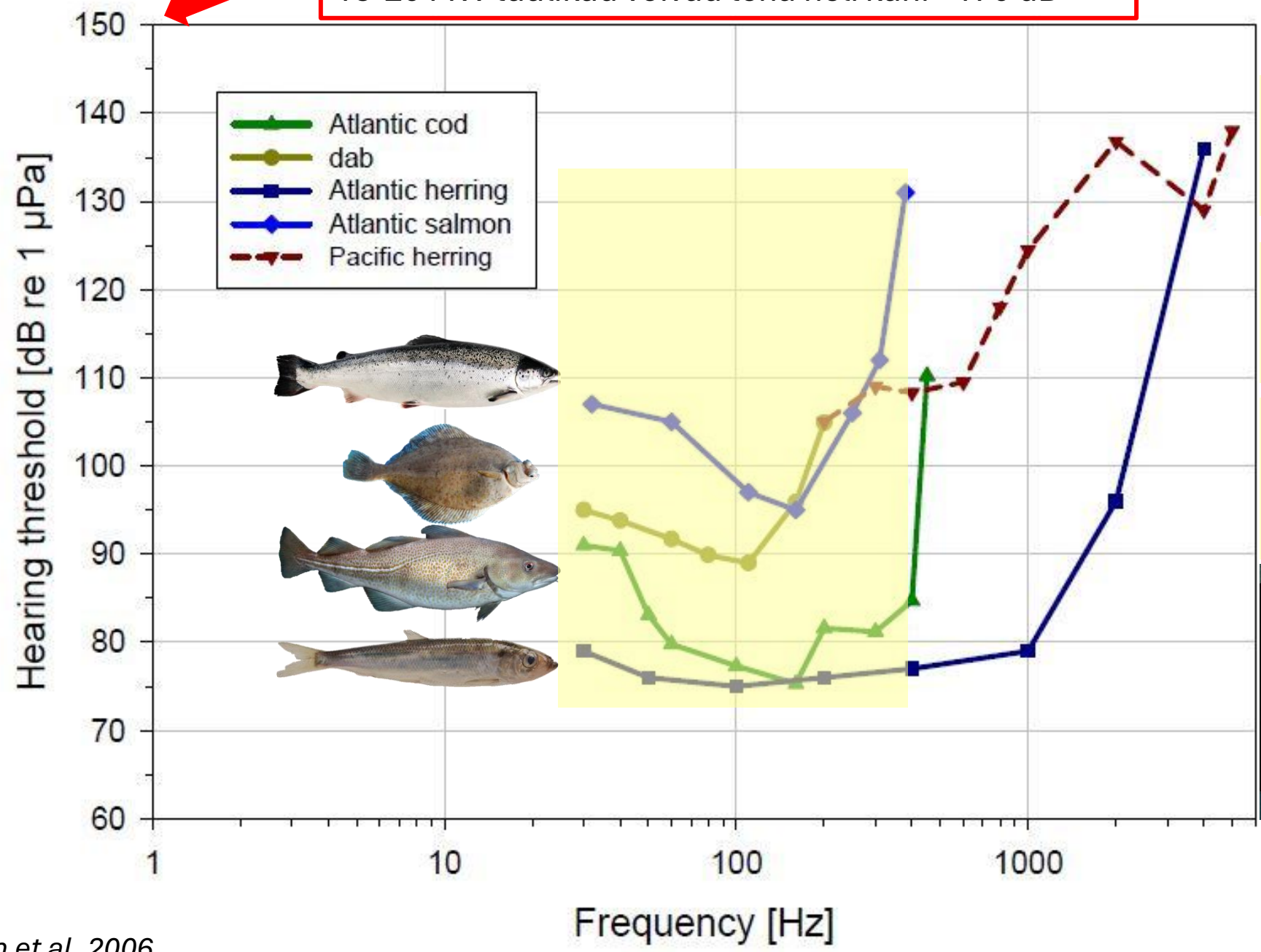
Vestas

$$L_{eq} = C + \alpha \log_{10} \left(\frac{\text{distance}}{100 \text{ m}} \right) + \beta \log_{10} \left(\frac{\text{wind speed}}{10 \text{ m/s}} \right) + \gamma \log_{10} \left(\frac{\text{turbine size}}{1 \text{ MW}} \right).$$

Tougaard jt. 2020

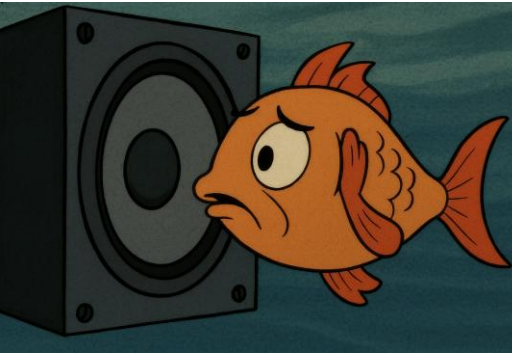
15-20 MW tuulikud võivad teha heli kuni ~170 dB

Kuulmislävid tuulikute töösagedustel (14-400 Hz)

Aga kas kuulmine tähendab ka mõju?

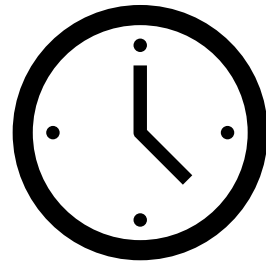
Üldjuhul mitte. Aga tugevama müraga (x dB) võib see mõju tekkida.

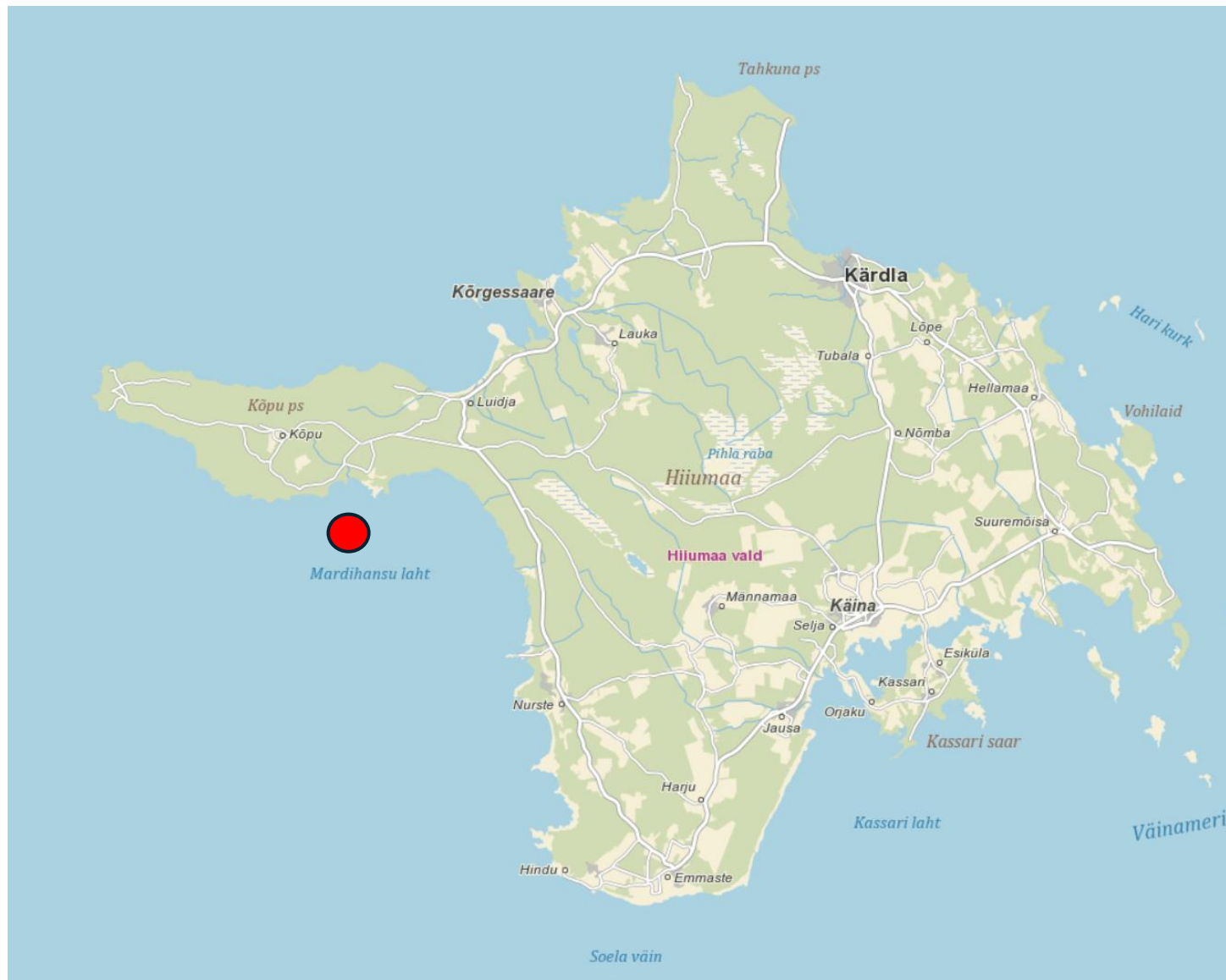
Kas „x dB“ räime puhul esineb ja mis see on?

Läbiviidud katsed

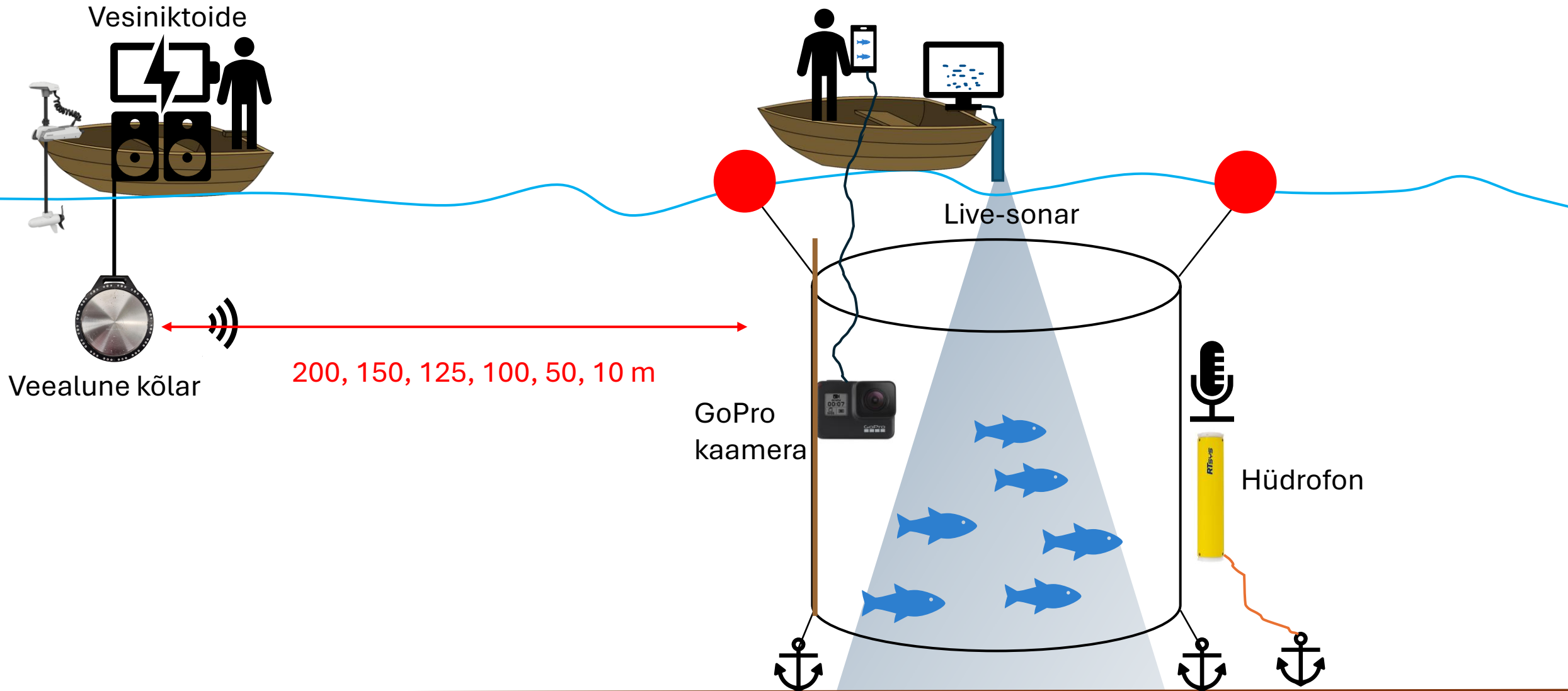
1. Kuderände katse (mõju rändekäitumisele, kevad)
2. Kudeala katse (mõju kudemiskäitumisele, kevad)
3. Toitumisala katse (mõju toitumiskäitumisele, suvi-sügis)
4. Sumbakatse (helidele reageerimine sumbas -> lävend, kevad)

Sumbakatse

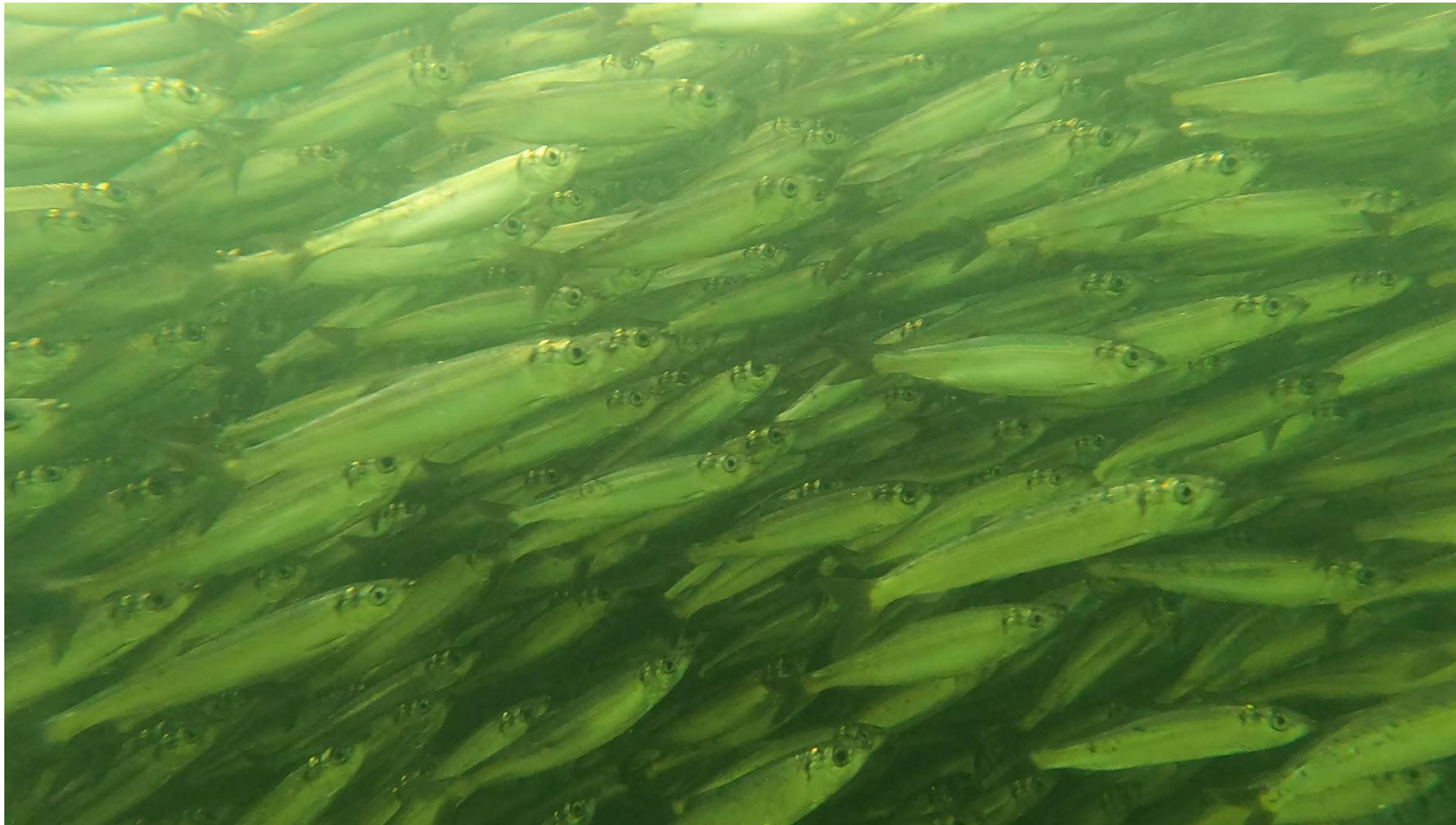
Sumbakatse

Sumbakatse tulemused – 12 m müraallikast = 130 dB

Sumbakatse tulemused

Tabel 33. 13.05.25 toimunud sumbakatse tulemused. Allikatase sagedusspektris 100 Hz oli erinevate katsekorduste ajal 165 dB re 1 μ Pa.

Kaugus mürallikast (m)	Helirõhk (dB)	Katsekorduste arv	Mõju räume käitumisele
203	116-121	4	4 mõju ei esinenud
153	115-119	4	2 mõju esines, 2 mõju ei esinenud
128	117-124	4	2 mõju esines, 2 mõju ei esinenud
101	126-128	4	3 mõju esines, 1 mõju ei esinenud
52	134-136	4	4 mõju esines
12	137-147	4	4 mõju esines

Sumbakatse tulemused

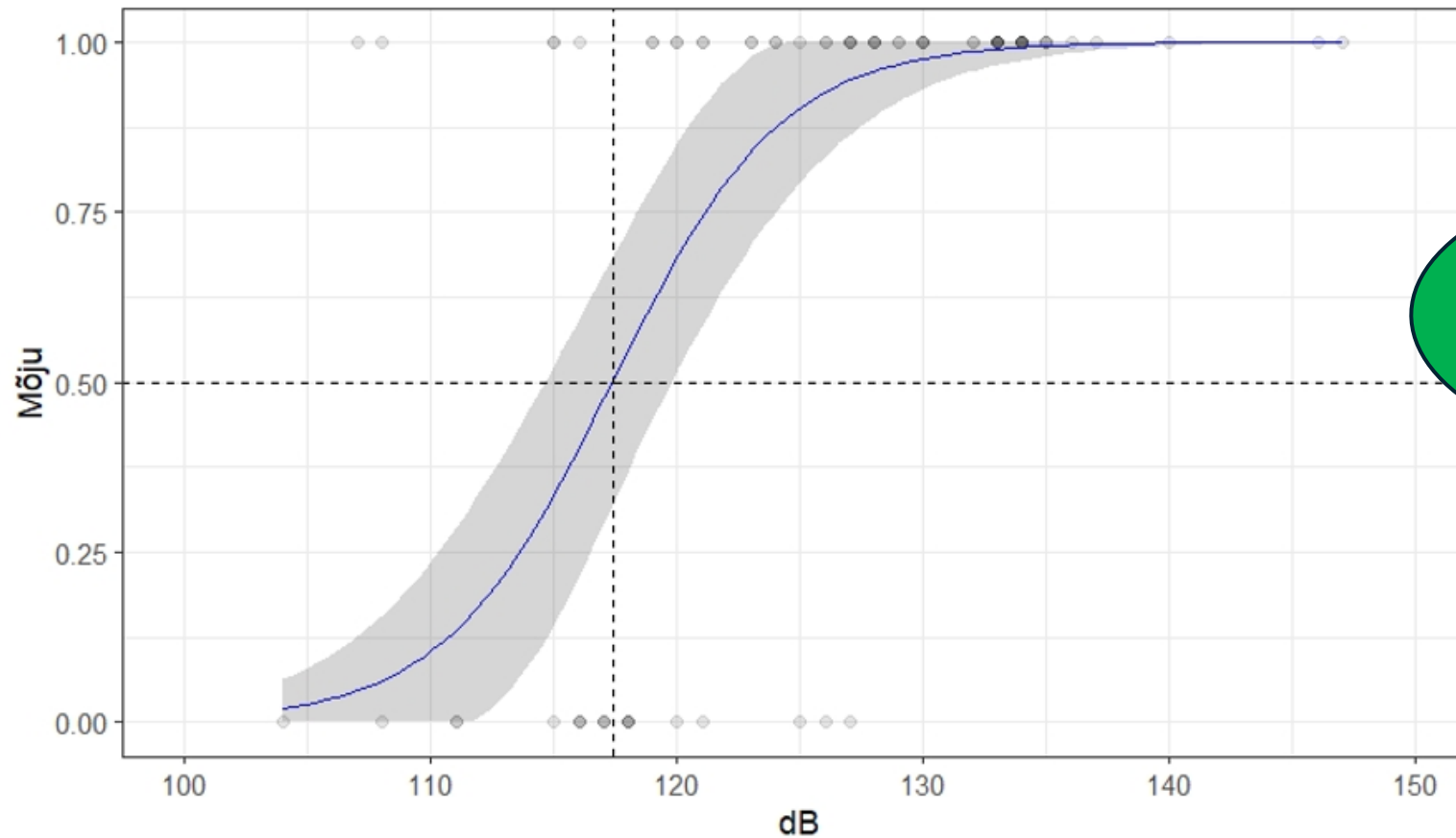
Tabel 35. Binomiaaljaotusega üldistatud lineaarse mudeli tulemused, mis näitavad analüüsi kaasatud sõltumatute muutujate mõju räume käitumisele sumbakatsetes 2025. aastal. Statistiliselt oluliseks seoseks loeti $P < 0.05$.

	Estimate	SE	z-value	<i>P</i>
dB	0.29	0.07	3.94	<0.0001
temperatuur	0.47	0.18	2.52	0.01

Sumbakatse tulemused

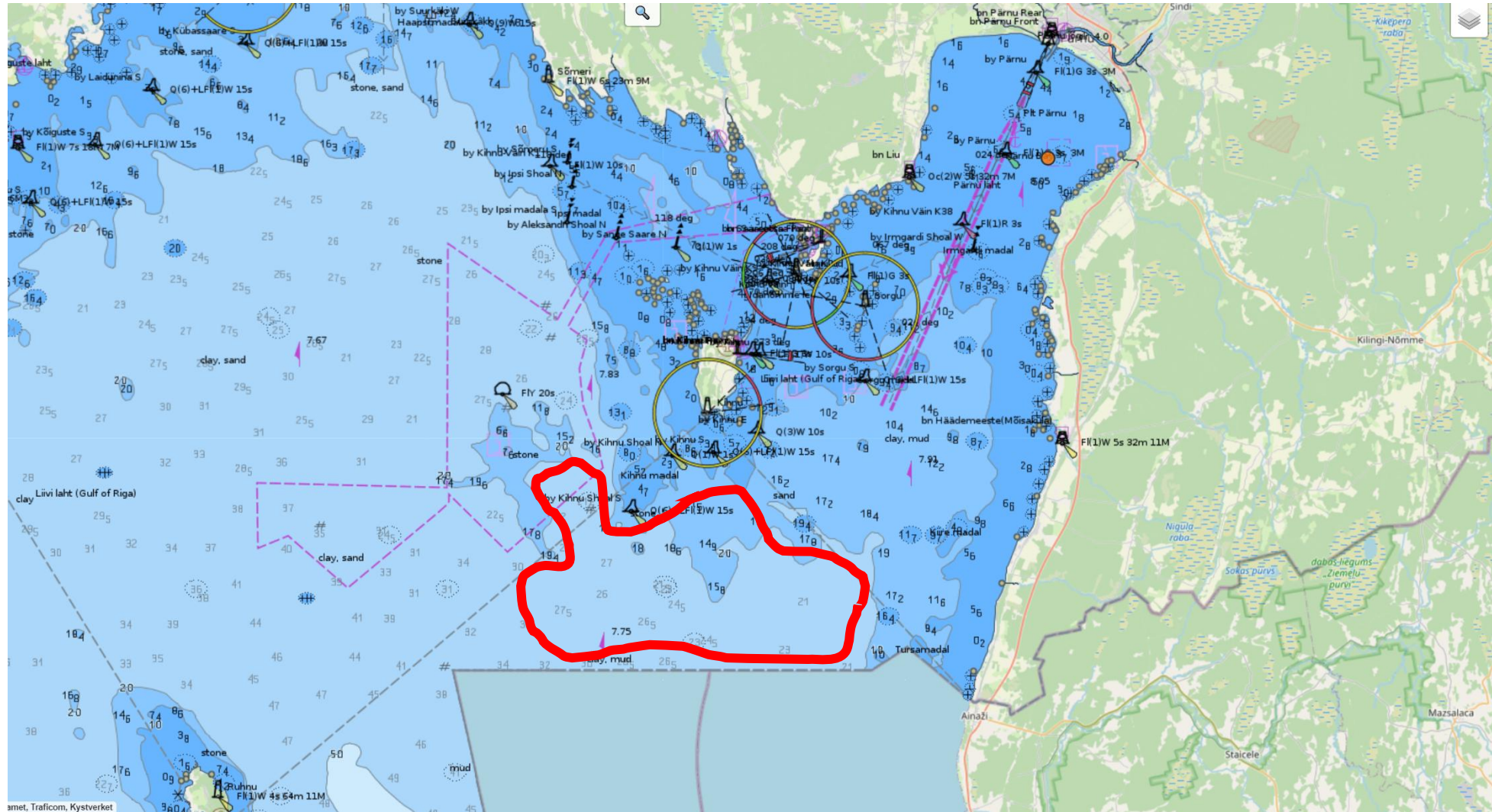
Atlandi heeringa
reageerimistase
laborikatses 122
dB @ 79 Hz (Blaxter
& Hoss 1981)

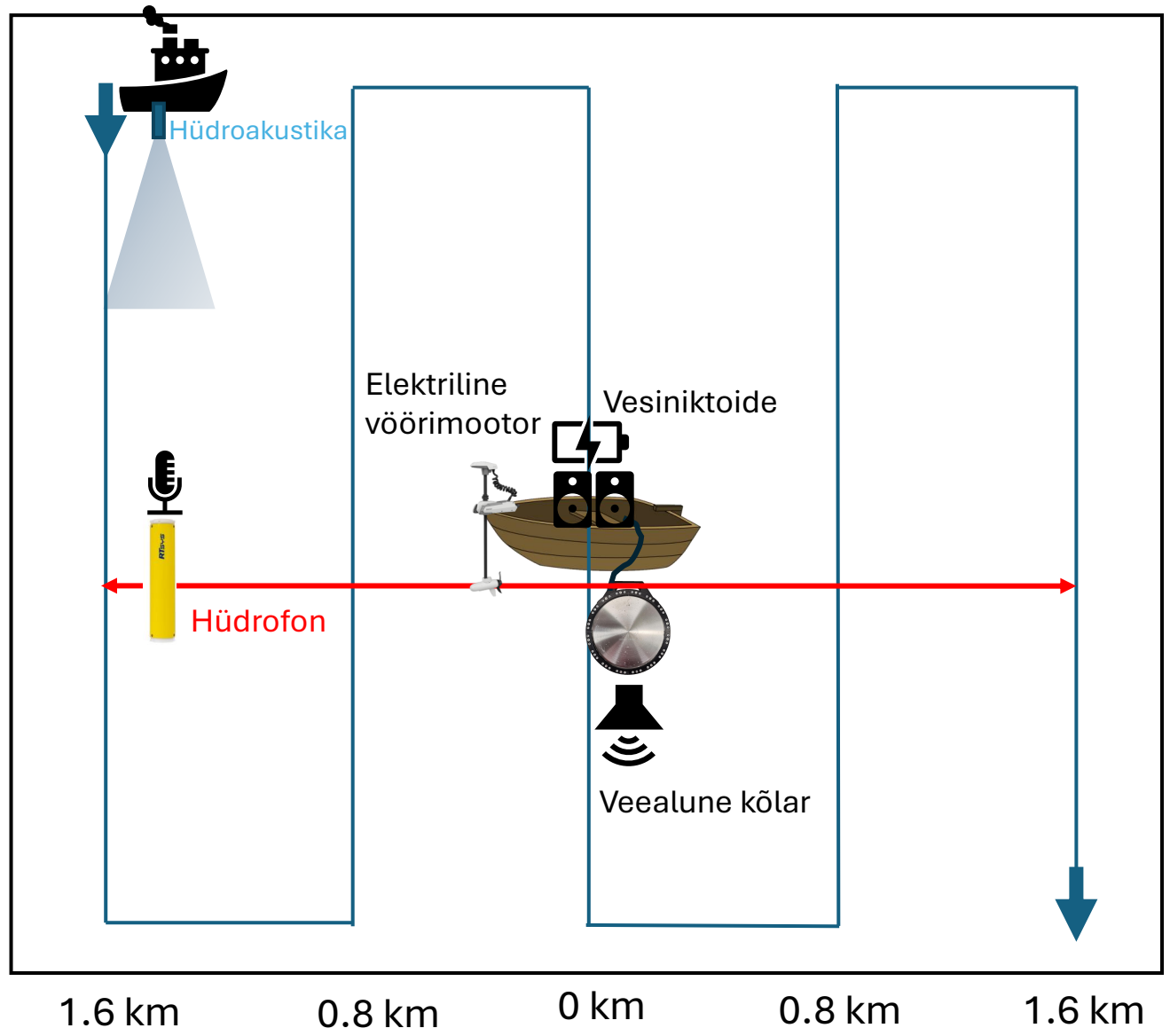
Idaheeringa
reageerimistase
sumbakatses 123
dB @ ? Hz (van der
Knaap 2022)

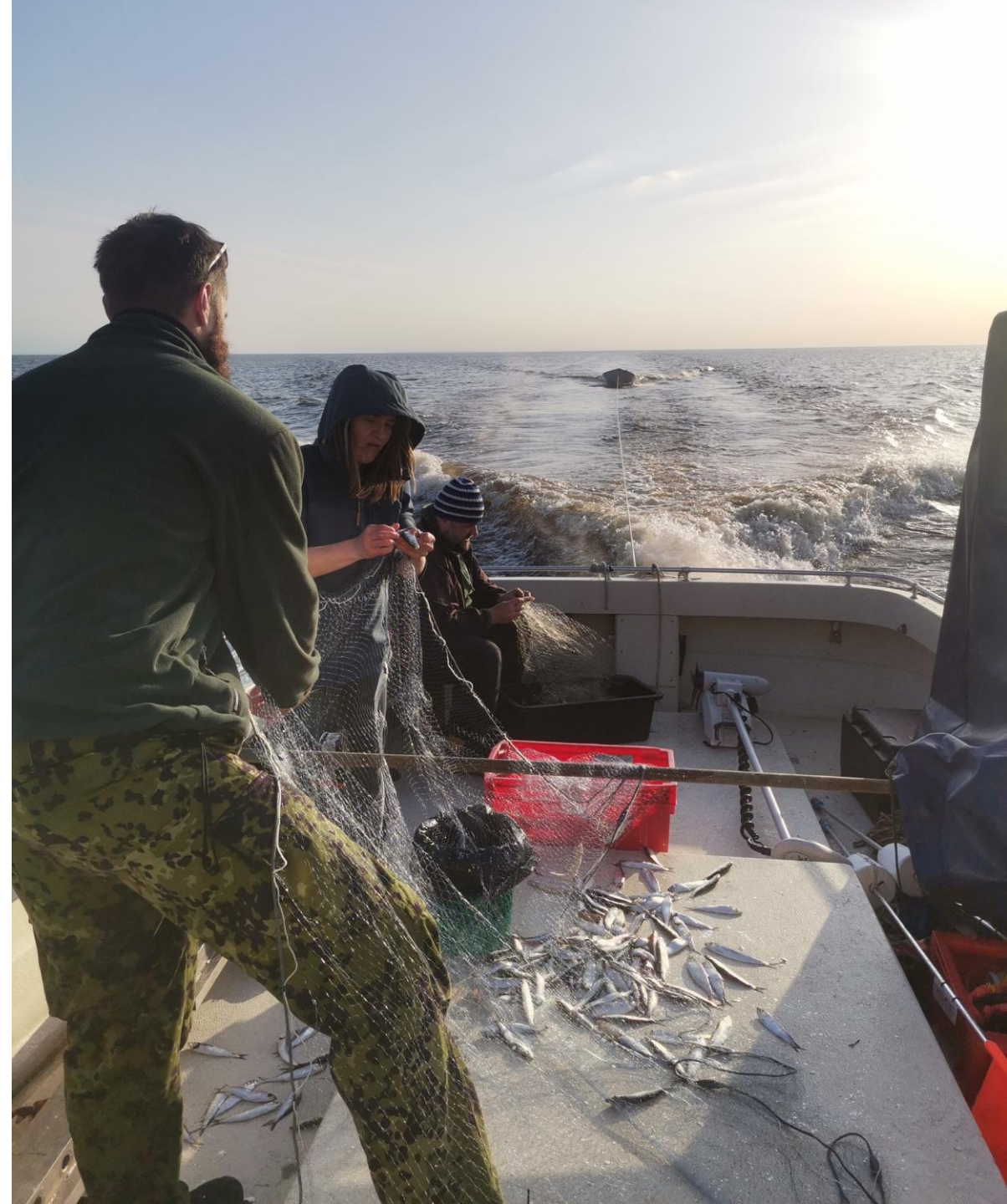

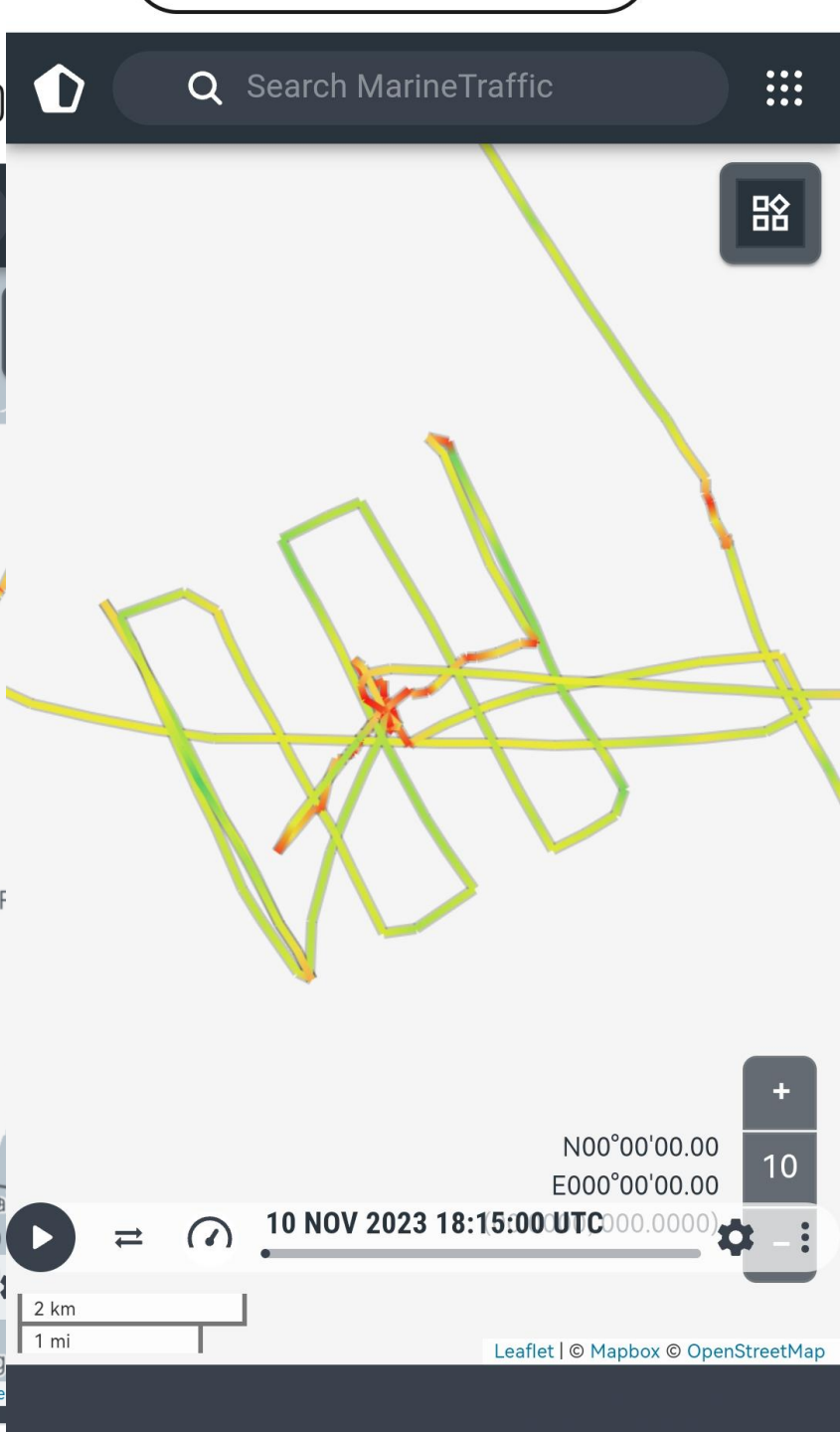
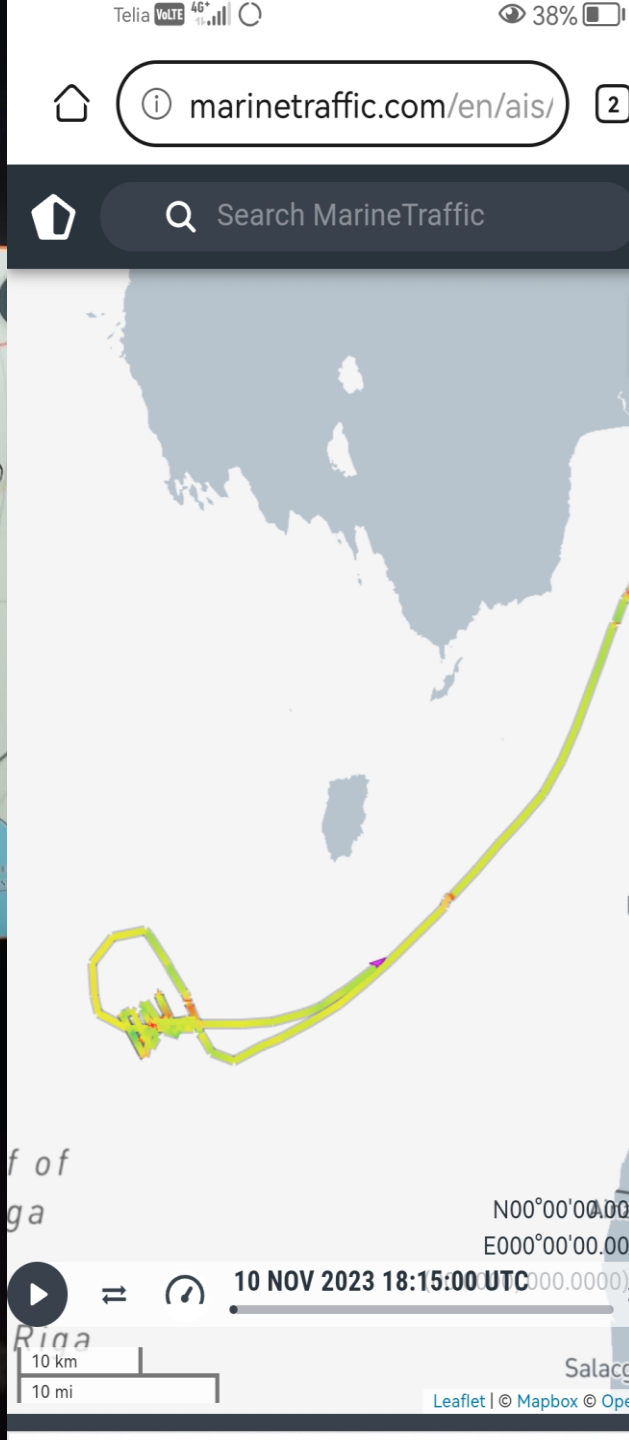
Räime
reageerimistase
118 dB @ 100 Hz

Kuderände ja toitumisala katse

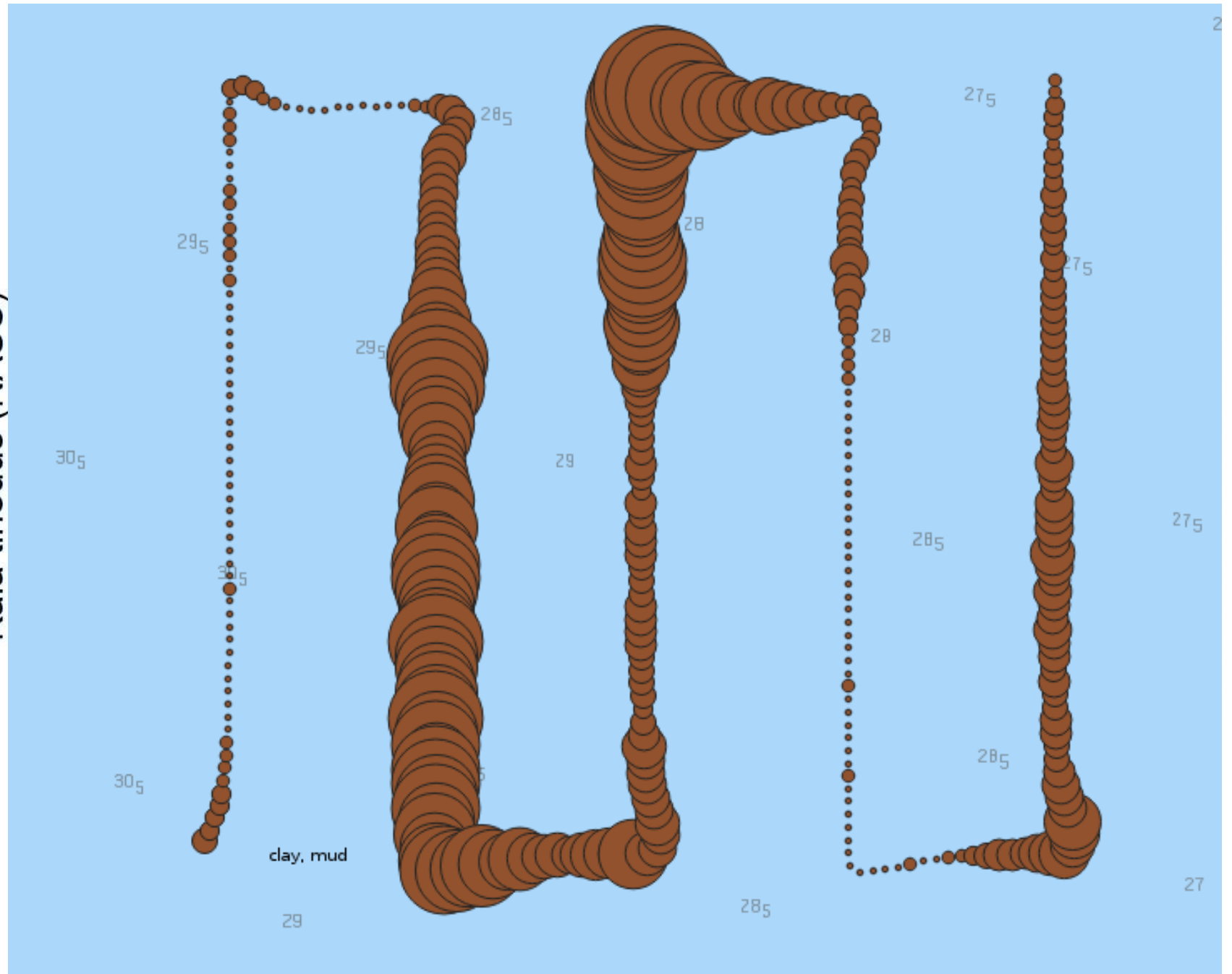

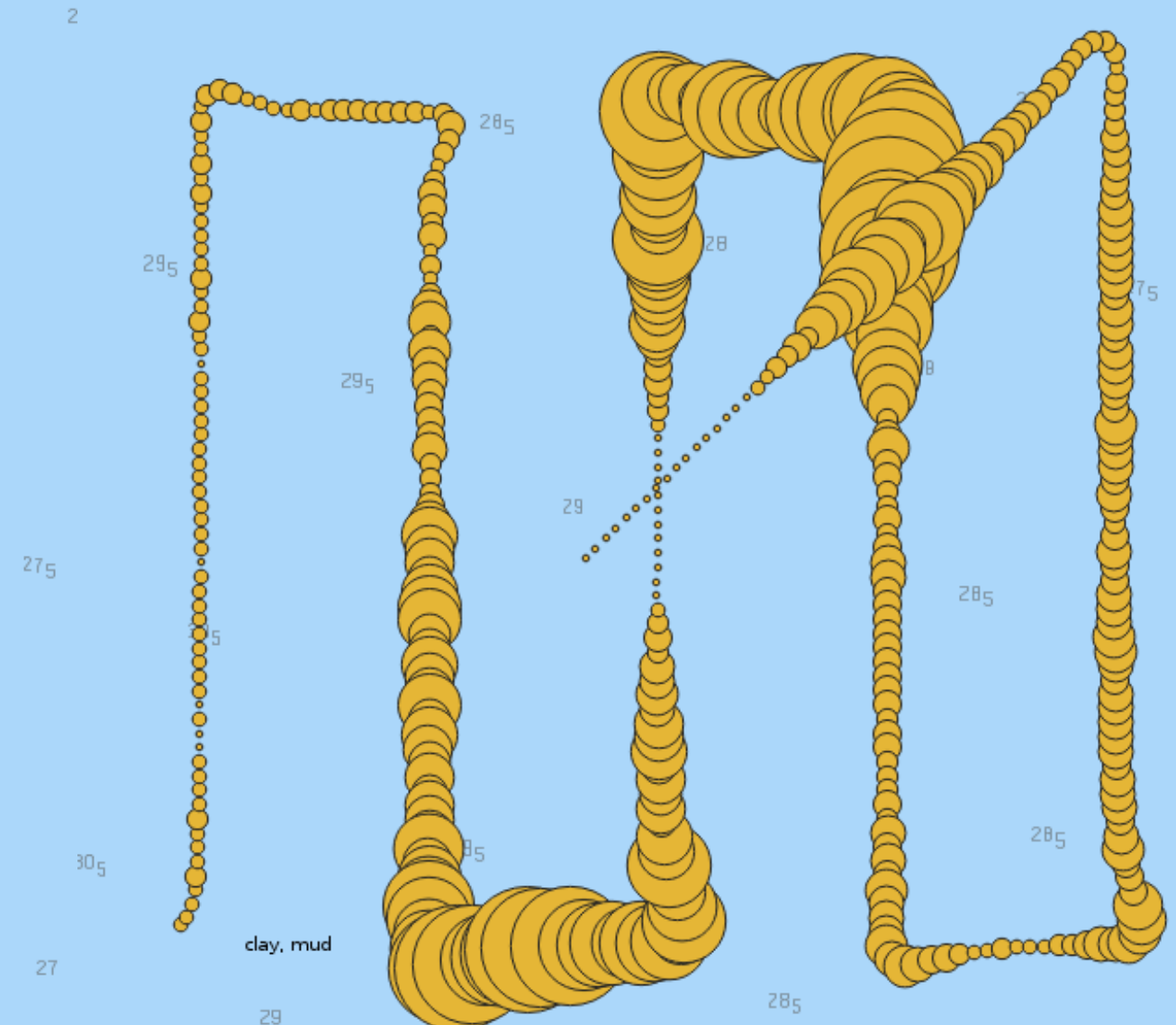
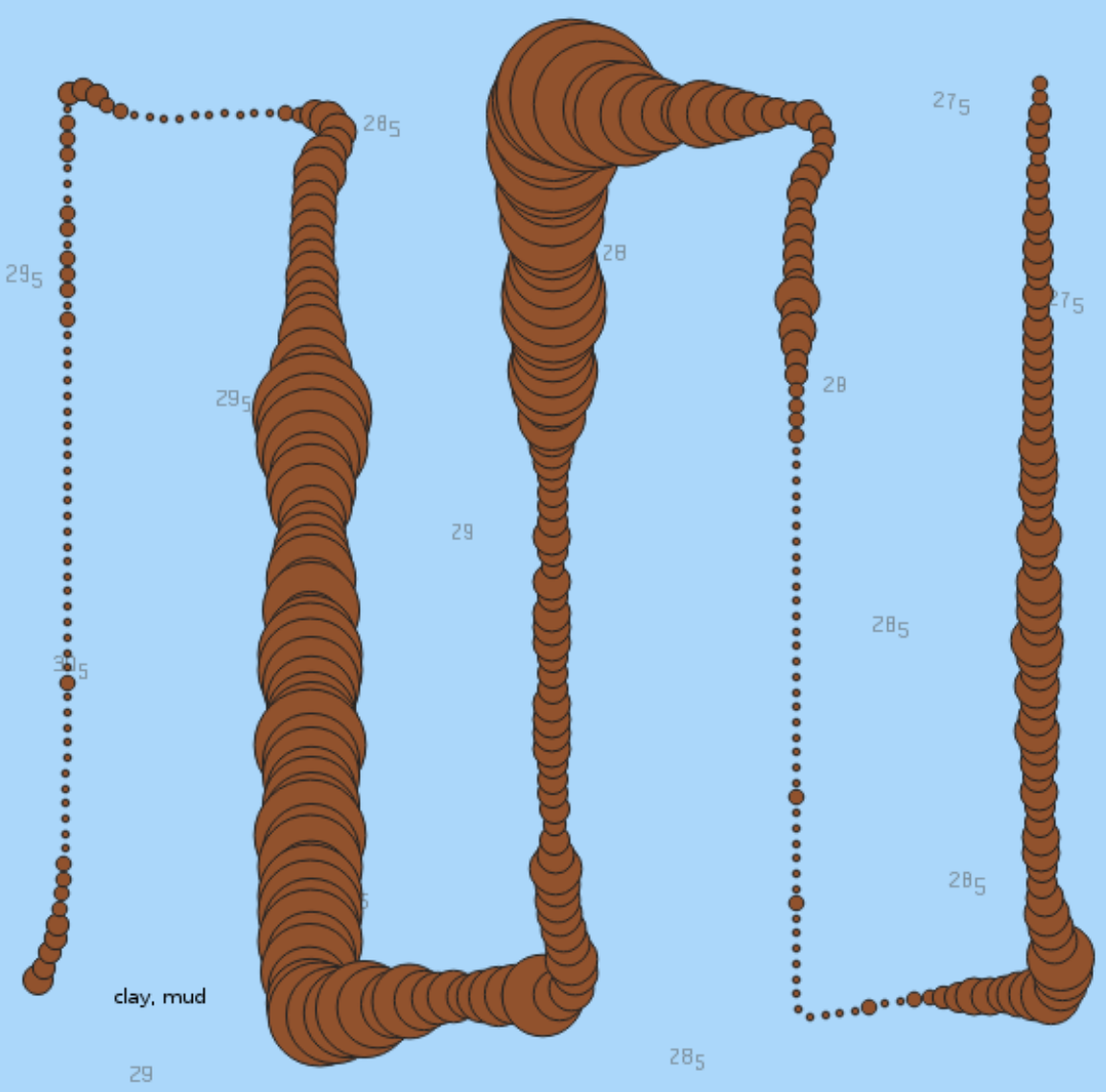

22.07.24

Kontroll
00:20-01:32

Kala tihedus (NASC)

2

Toitumisala katse – mõju statistiline olulisus

Tabel 27. Lineaarse segamudeli tulemused, mis näitavad analüüsi kaasatud sõltumatute muutujate mõju räime arvukusele toitumisala katsetes. Statistiliselt oluliseks seoseks loeti $P < 0.05$.

	Estimate	SE	t-value	<i>P</i>
kaugus	-0.5	0.05	-0.96	0.34
temperatuur	0.002	0.03	0.08	0.94
manipulatsioon	-0.22	0.33	-0.67	0.51
kaugus:manipulatsioon	0.18	0.06	2.95	0.003

Toitumisala katse – mõju avaldumise kaugus

Tabel 28. Hindamaks kalatiheduse muutust erinevatel kaugustel mürallikast (mõju bioloogilist olulisust) käesoleva uuringu käigus läbiviidud toitumisala katsete raames, kasutati konstrueeritud lineaarse segamudeli ennustusi

Kaugus mürallikast (m)	Mudeli ennustatud kala tiheduse parameetri väärtus	Erinevus kaugusest 0 m
0	277	-
500	312	+13%
600	321	+16%
700	328	+18%
800	338	+22%
900	345	+25%
1000	357	+29%
1500	401	+45%
2000	452	+63%
2500	514	+86%

Toitumisala katse - mõju avaldumise helirõhk

Tabel 29. Tekitatud müra ruumilise mõju ja sellele vastav helitugevuse vahemik erinevate toitumisala katsete näitel.

Kuupäev	Ruumilise mõju tekkimise vahemik (m)	Vastav helitugevus või vahemik (dB)
18.11.2023*	~600-750	131-134
22.07.2024	~300-700	117-127
29.08.2024	~750-800	119-120
07.10.2024	Pole tuvastatav	-
10.11.2024	~750-800	122-123
25.07.2025	~750	121-124
10.11.2025	~600	125

* Kõlar oli katsepäeva lõpuks mõranenud ja tekitas laiaribalist mitme dominantse sagedusega heli

Räime
reageerimistase
117-127 dB @ 100
Hz

Räime
reageerimistase
sumbakatse 118 dB
@ 100 Hz

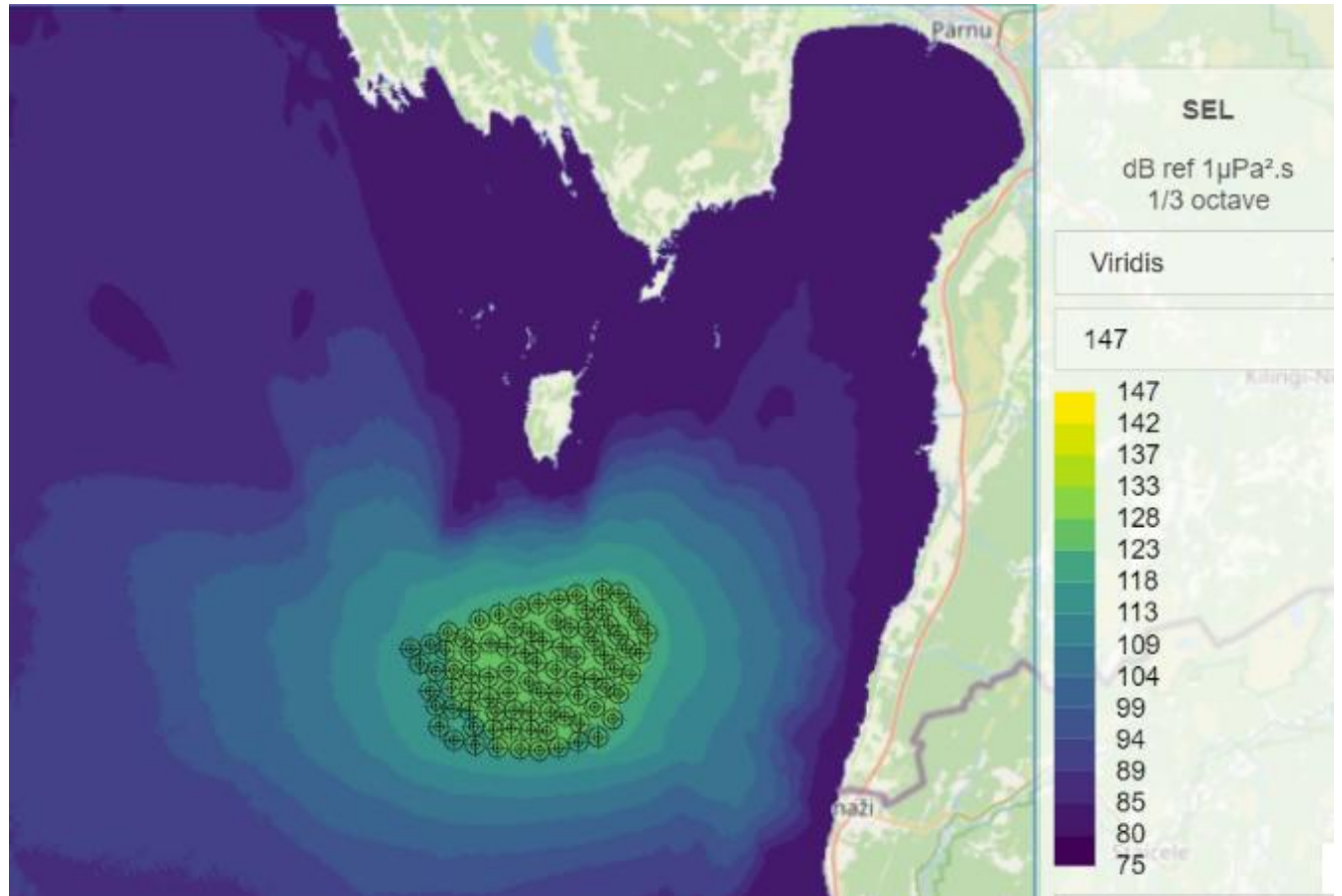
Töömüra kumulatiivsed mõjud

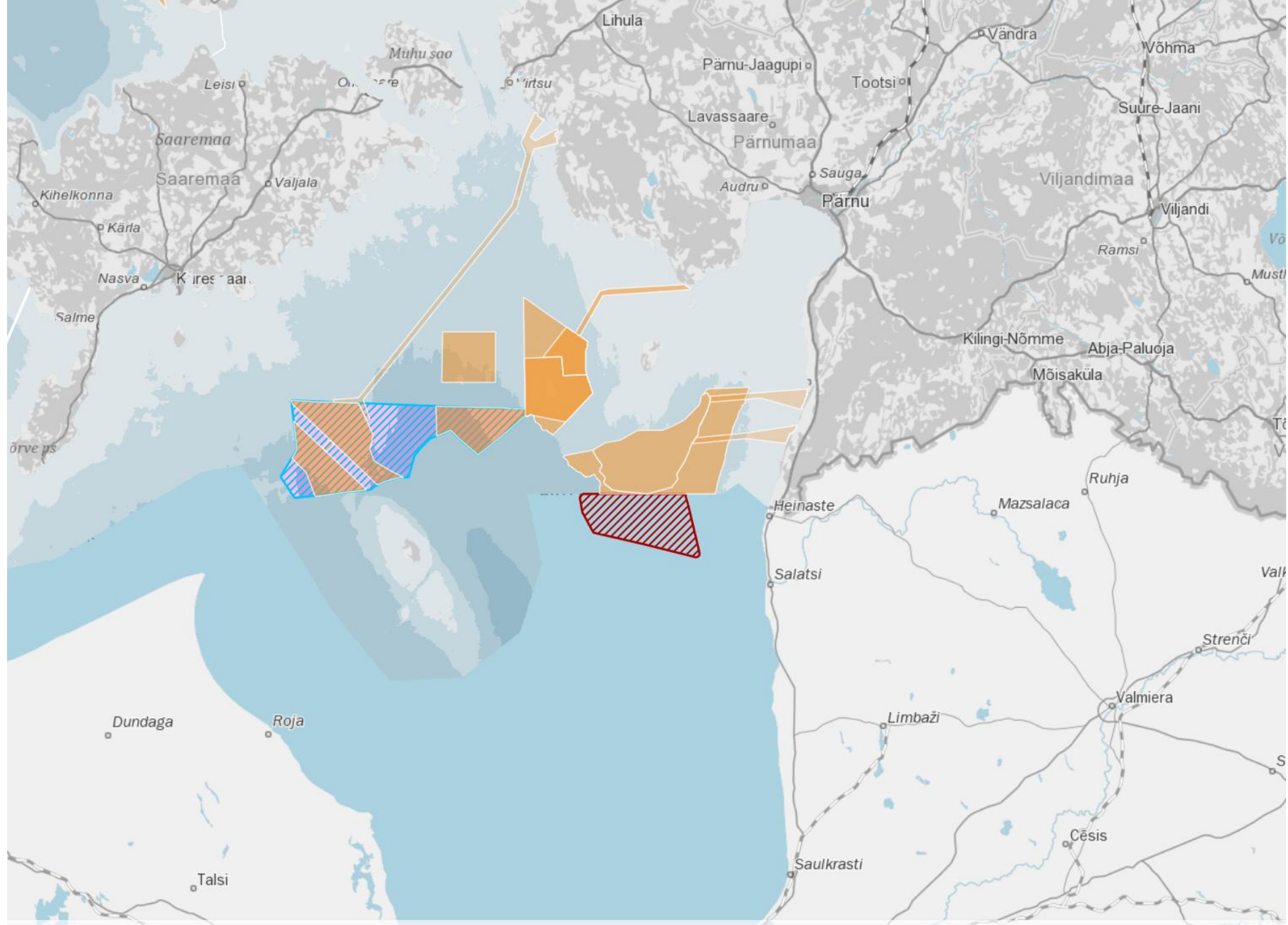
- Üks tuulepark

- 1) Müra füüsikaline kumuleerumine
- 2) Müra ruumiline kumuleerumine

- Mitu tuuleparki

A large school of fish, likely salmon, swimming underwater. The fish are densely packed and moving in a coordinated manner. The water has a greenish-blue tint. A white rectangular box is overlaid in the center of the image, containing the text "Aitäh kuulamast!".

Aitäh kuulamast!